

Urszula Szewczyk

Cechy indywidualne a funkcjonowanie w toku nauki studentów filologii romańskiej

Streszczenie

W artykule prezentowane są rozważania i wyniki badań studentów dotyczące relacji pomiędzy inteligencją, zmiennymi temperamentalnymi (reaktywność i ruchliwość) oraz ogólnymi preferencjami poznawczymi (mierzonymi Skalą STU Nosala) a wskaźnikami funkcjonowania poznawczego na studiach.

Badania przeprowadzone w grupie 41 studentów filologii romańskiej wskazują na poziom przeciętny inteligencji płynnej i wyższy od przeciętnego inteligencji skryształizowanej w badanej grupie. Jak chodzi o zmienną temperamentalną badani charakteryzują się wyższymi wskaźnikami ruchliwości zaś poziom reaktywności jest niższy. Dominującymi preferencjami poznawczymi jest konkretność – obiektywność oraz globalność – subiektywność.

Zastosowana skala funkcjonowania poznawczego (skonstruowana przez autorkę) pozwoliła na uchwycenie strategii i technik uczenia się oraz kontroli jego przebiegu. Obliczone współczynniki korelacji wskazują na związek pomiędzy ruchliwością a podejmowaniem decyzji o uczeniu się, planowaniem jego przebiegu, stosowaniem strategii racjonalnych i kontrolą efektów uczenia się. Nie potwierdziły się założenia dotyczące wpływu reaktywności i inteligencji na funkcjonowanie poznawcze w toku studiów oraz dominującego typu preferencji poznawczych u studentów studiów filologicznych.

Problemy organizacji kształcenia akademickiego i celów przed nim stawianych oraz zagadnienia wieloczynnikowych uwarunkowań osiągnięć w studiach wzbudzają zainteresowanie przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych. Badania nad tą problematyką datują się już od lat czterdziestych i koncentrują się wokół ujęć psychologicznych, pedagogicznych i socjologicznych.

Wyraźnie zaznaczający się kierunek stanowią poszukiwania zależności między cechami osobowości studentów na różnych kierunkach studiów, a osiąganymi przez nich wynikami w nauce (Susłowska, Nęcki 1977, Pilecka 1987, Polakowski 1979 i inni). Wiele badań poświęcono wpływom takich cech, jak ekstrawersja i neurotyzm na powodzenie w studiach. Większość autorów jest zgodna co do tego, że introwersja, jako cecha osobowości, jest predyktorem powodzenia. Gough i współpracownicy wykorzystywali CPI (Kalifornijski Inwentarz Psychologiczny) do określenia cech osobowościowych studentów pozostających w związku z ich efektywnością na studiach (Gough, Kirk 1970). Analiza funkcjonowania poznawczego studentów w toku nauki pozwoliła na wyodrębnienie typowych strategii stosowanych przez nich zarówno w przebiegu procesu uczenia się, jak i zdawania egzaminów, zaliczeń itp. Wydaje się, że wielopoziomowość omawianej problematyki, a także różnorodność ujęć teoretycznych stanowi przeszkodę w analizie porównawczej i próbie syntezy dotychczasowych dokonań.

Podjęto się zadania uchwycenia relacji pomiędzy cechami intelektualnymi i temperamentalnymi z jednej strony, a funkcjonowaniem poznawczym studentów. Mechanizmy cech ogólnych – inteligencji i temperamentu w znacznym stopniu wyznaczają w okresie studiów zarówno rozwój jednostki, jak i jej działanie.

Wydaje się, że współcześnie podejmowane przez niektórych badaczy temperamentu i intelektu (np. H.J. Eysenck, J. Strelau, R.J. Stenberg) próby wykrycia mechanizmów ogólnych oraz cech indywidualnych, stworzyły nowe perspektywy badawcze, również w zakresie problematyki indywidualnych uwarunkowań przebiegu studiów. Szczególne znaczenie ma wyjaśnienie wpływu interakcji cech temperamentalnych i intelektualnych na poznawcze i społeczne funkcjonowanie studentów.

Współczesne badania nad wpływem temperamentu na efektywność działania dostarczyły również teoretycznego uzasadnienia tego faktu (zob. Strelau 1985).

Z cech temperamentalnych na szczególną uwagę zasługuje ruchliwość zachowania. Z jednej strony wydaje się ona związana z mechanizmem reaktywności, z drugiej zaś – z mechanizmami kanalizowania pobudzenia, które odgrywają niewątpliwą rolę w funkcjonowaniu poznawczym, jak i społecznym jednostki (Strelau 1985, Klonowicz 1979).

Cele badawcze i hipotezy

W oparciu o przedstawiony tok rozumowania sformułowano podstawowe cele badawcze:

1. Uchwycenie relacji pomiędzy cechami umysłowymi a poznawczymi funkcjonowania w toku studiów studentów filologii romańskiej.

2. Określenie relacji występujących między wybranymi cechami temperamentalnymi a funkcjonowaniem poznawczym w toku nauki studentów filologii romańskiej.

Określenie celów badań pozwoliło na sformułowanie następujących hipotez:

I. W oparciu o rozważania teoretyczne Nosala (1992) można spodziewać się, że u studentów romanistyki powinien częściej występować (niż w populacji ogólnej) typ III preferencji poznawczych konkretny – subiektywny.

II. Na podstawie wyników badań (Klonowicz 1979) można spodziewać się dodatniego wpływu ruchliwości (jako cechy temperamentalnej) na funkcjonowanie poznawcze badanych studentów. Omawiana zależność winna przejawiać się w pozytywnej korelacji tej zmiennej ze średnią ocen egzaminacyjnych oraz z poziomem funkcjonowania w toku studiów (mierzonym skalą f.p.).

III. Oczekuje się, że reaktywność powinna być ujemnie skorelowana z ocenami egzaminacyjnymi i poziomem funkcjonowania poznawczego z uwagi na jej negatywny związek z ruchliwością oraz pozytywny z neurotyzmem. Ten ostatni jest związany z odpornością na stres (w tym również egzaminacyjny), podobnie jak i sama reaktywność. Z badań Wrześniewskiego i Eliasza (1988) wynika, że osoby reaktywne mają szczególne trudności z realizacją planów długofalowych. Należą do nich niewątpliwie plany związane z ukończeniem studiów. Plany te realizują się w głównej mierze przez przygotowanie się do egzaminów, zaliczeń itp.

Ogólny schemat badań

Przyjętą strukturę badań oparto na regulacyjnej teorii temperamentu J. Strelaua. Charakter pracy zbliżony był do badań indywidualnych, w których w mniejszym stopniu interesują nas procesy grupowe, koncentrując naszą uwagę na badaniach jednostek.

Kontrolowane główne zmienne niezależne są zmiennymi indywidualnymi:

- inteligencja (płynna i skryształizowana),
- zmienna temperamentalna: reaktywność i ruchliwość,
- ogólne preferencje poznawcze: globalność – konkretność, obiektywność – subiektywność.

Z drugiej strony interesującą nas zmienną zależną są: wskaźniki funkcjonowania poznawczego w toku studiowania. Dotyczą one podejmowania decyzji o uczeniu się, planowania przebiegu nauki własnej, sposobów poszukiwania informacji, stosowania różnorodnych strategii w toku nauki, rodzaju zastosowanych technik jej przebiegu oraz oceny i kontroli efektów uczenia się. Do tego celu posłużono się „skalą funkcjonowania poznawczego” własnej konstrukcji. Skala służy do badania strategii i technik uczenia się oraz kontroli jego przebiegu. Składa się z 19 pozycji, każda z nich jest skalą 7-punktową, na której badany szacuje częstość występowania określonych form uczenia się i ocenę jego wyników.

Związek indywidualnych cech działania z temperamentem potwierdzony został w szeregu badań, dotyczących uczenia się, wykonywania zadań konstrukcyjnych itp. Można spodziewać się, że czynniki temperamentalne biorą udział w kształtowaniu się pewnych różnic w funkcjonowaniu poznawczym, Autorzy zajmujący się stylami poznawczymi opisują ten rodzaj funkcjonowania jako odpowiadający biegunom analityczność – globalność, niezależność – zależność od pola, abstrakcyjność – konkretność i inne.

Wydaje się, że funkcjonowanie poznawcze różni się w tym zakresie stopniem aktywności, jak również wartością stymulacyjną (Matczak, Galińska 1986). Oczekuje się, że w przypadku wysokiej inteligencji i zgodności dominującej motywacji z charakterem działalności (studiowania) reaktywność będzie czynnikiem pozytywnym.

Na wyżej wymienioną zależność będzie wywierać wpływ rodzaj studiów (kierunek).

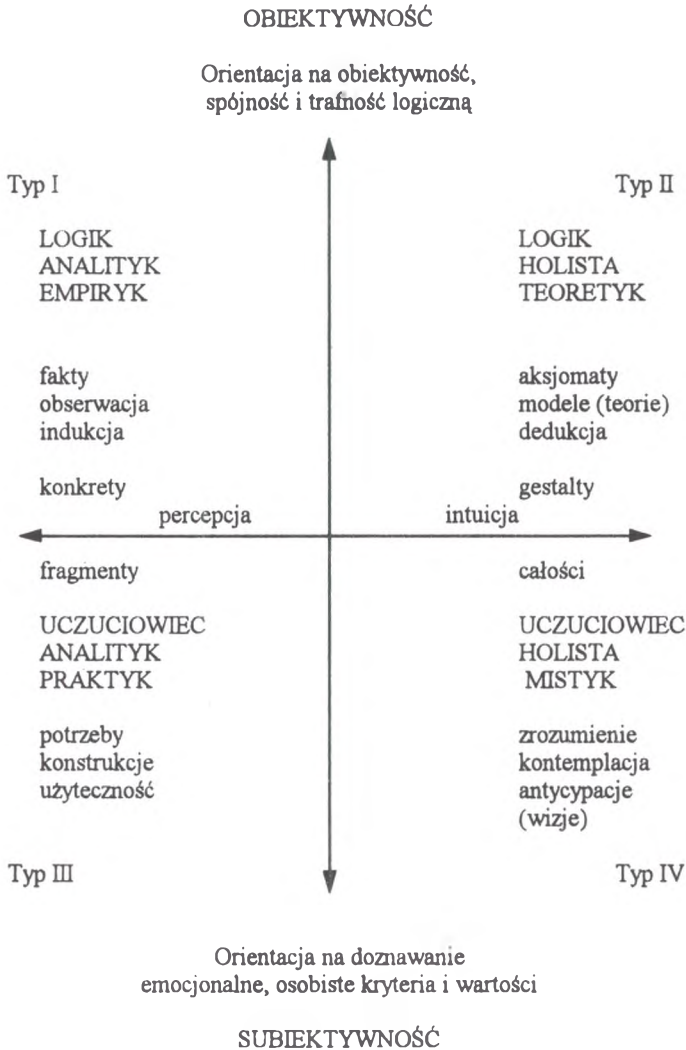
Metody badań

Główne zmienne indywidualne kontrolowano za pomocą następujących metod:

- Skalą APM Ravena dokonywano pomiaru poziomu inteligencji płynnej.
- Testem Słownikowym M. Choynowskiego diagnozowano poziom inteligencji skryzalizowanej.
- Kwestionariuszem Temperamentu J. Strelaua kontrolowano cechy temperamentalne, a więc siłą procesu pobudzenia (reaktywność) oraz ruchliwość procesów nerwowych.
- Metodą Nosala, nazwaną Skalą Typu Umysłu, posłużono się do badania ogólnych preferencji poznawczych studentów

Metodę diagnozy preferencji wyprowadził Nosal (1987/1992) bezpośrednio z uzyskanych wyników badań nad stylami poznawczymi. Autor

określa preferencje jako „spontanicznie manifestowane standardy poznawcze, oparte na doświadczeniu jednostki, dominujące w procesach poszukiwania, oceny i komunikowania informacji” (Nosal 1987 s.4). Wymienione preferencje ilustruje rysunek 1.



Rys. 1. Wymiary i typy ogólnych preferencji poznawczych

Przebieg badań

W celu uchwycenia omawianych relacji pomiędzy głównymi zmiennymi indywidualnymi – inteligencją i temperamentem a funkcjonowaniem poznawczym studentów, objęto badaniami 41 studentów filologii romańskiej WSP w Krakowie. Badanymi byli studenci II i III roku, w tym 33 kobiety i 8 mężczyzn, stosunek ten odpowiada proporcji płci na większości kierunków filologicznych. Średnia wieku badanych wynosiła 22,4 lata. Badania prowadzono w grupach o liczebności nie przekraczającej 15 osób. Część badanych nie ujawniła swoich nazwisk i opatrzyła arkusze zapisu kodem, zaznaczając jedynie wiek, płeć, średnią ocen egzaminacyjnych. Fakt ten pozwala uzyskane wyniki traktować jako w pełni wiarygodne. Czas badania dla grupy wynosił około 2 godzin. Należy dodać, że studenci chętnie uczestniczyli w badaniach i po ich zakończeniu wiele osób interesowało się wynikami, jakie uzyskali. Skłania to do przypuszczenia, że pozytywne nastawienie do badań może dobrze wpłynąć na ich rezultaty.

Wyniki badań

Na podstawie omówionych poprzednio założeń teoretycznych i sformułowanych celów badawczych oraz hipotez, przeprowadzono badania zmiennych indywidualnych – inteligencji i temperamentu oraz preferencji poznawczych studentów romanistyki.

Uzyskane wyniki obrazuje tabela 1.

Tabela 1. Wyniki badań w zakresie zmiennych indywidualnych – inteligencji i temperamentu

Zmienna	x	SD
APM Ravena 1	8.59	2.11
APM Ravena 2	9.20	3.72
Słownik	58.32	5.15
SPP	43.63	12.61
Ruchliwość	50.02	11.93

Jak wynika z przytoczonych danych badani studenci osiągnęli w zakresie zmiennej intelektualnej średni wynik 9.20 (δ 3.72), co wskazuje, że przeciętnie rozwiązano połowę badań w Skali Ravena (trzeba zaznaczyć, że w obrębie tej skali badani wykonywali 12 zadań początkowych, a następnie

18 zadań o numeracji nieparzystej). Osiągnięty wynik w zakresie inteligencji skryształizowanej wynosi 58.32 (δ 5.15), oznacza to, że przeciętnie nie wskazano prawidłowych znaczeń około 12 słów na 70 zawartych w tym teście.

Jeśli chodzi o poziom reaktywności badanych (SPP 43.63, δ 12.61), to można go zaliczyć do niższych. Tak więc badani studenci charakteryzowali się niższą reaktywnością, natomiast poziom ruchliwości był u nich wyższy (50.02 δ 11.93).

Kolejno zostaną omówione typy i rodzaje ogólnych preferencji poznawczych, którymi charakteryzują się studenci romanistyki. Na podstawie badań Skalą STU Nosala uchwycono typy i rodzaje ogólnych preferencji poznawczych studentów romanistyki, które ilustruje tabela 2.

Tabela 2. Typy i rodzaje preferencji poznawczych

Rodzaje preferencji poznawczych	Min–Max	X	SD
I. Konkretność – obiektywność	5–21	12.90	4.35
II. Globalność – obiektywność	5–23	12.54	4.17
III. Konkretność – subiektywność	3–16	8.22	3.32
IV. Globalność – subiektywność	4–25	13.90	5.25
Typ preferencji			
Konkretność I + III	13–32	21.12	6.42
Globalność II + IV	19–35	26.44	4.81
Obiektywność I + II	13–32	25.44	6.66
Subiektywność III + IV	9–37	22.12	6.42

Jak wynika z tabeli 2 wśród studentów filologii romańskiej reprezentowane są prawie w równym stopniu trzy typy preferencji poznawczych:

- globalność – subiektywność (war. śr. 13.90)
- konkretność – obiektywność (war. śr. 12.90)
- globalność – obiektywność (war. śr. 12.54)

Natomiast czwarty typ konkretność – subiektywność posiada dla badanych studentów najniższą wartość średnią (8.22). Analizując występujące typy badanych preferencji możemy odnotować najwyższe wyniki w zakresie dwóch typów, globalności (war. śr. 26.44) i obiektywności (war. śr. 25.44). Dane te potwierdzają wymienione wcześniej wyniki dotyczące rodzajów preferencji.

Wyniki badań „Skalą funkcjonowania poznawczego” prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Procentowy rozkład wyników w zakresie „Skali funkcjonowania poznawczego” (FP)

Podskale	nigdy	b. rzadko	rzadko	czasami	dość często	często	zawsze
Poszukiwanie informacji w literaturze	0	4.9	0	22.0	26.8	34.1	12.2
– przez konsultacje	2.4	7.3	7.3	26.8	19.5	43.9	4.9
– samodzielnie	0	0	7.3	17.1	29.3	29.3	17.1
– decyzje o nauce	0	2.4	9.8	14.6	2.4	24.4	46.3
– uczenie się tego, co interesujące	0	2.4	4.9	7.3	9.8	22.0	53.7
– formułowanie celu uczenia się	4.9	0	9.8	14.6	17.1	24.4	29.3
– samodzielne planowanie nauki	0	0	2.4	19.5	19.5	31.7	26.8
Realizacja samodzielnego planu	0	2.4	2.4	17.1	12.2	39.0	26.8
– stosowanie strategii uczenia	0	2.4	4.9	12.2	17.1	29.3	34.1
Powtarzanie w sposób skomasowany	4.9	2.4	9.7	22.0	19.5	29.3	2.2
– rozłożone w czasie	2.4	0	4.9	7.3	4.9	46.3	34.1
– mechaniczne	43.9	22.0	19.5	4.9	2.4	4.9	2.4
– ze zrozumieniem	0	0	0	9.8	17.1	19.5	53.7
Technika uczenia się							
– materiałów z różnych dziedzin	9.8	9.8	22.0	6.8	12.2	17.1	2.4
– wg stopnia trudności	4.9	0	7.3	26.8	29.3	17.1	14.6
Problemowe ujęcie trudnego materiału	2.4	7.3	2.4	12.2	19.5	34.1	22.0
– sprawdzanie wyników	4.9	4.9	7.3	19.5	31.7	12.2	19.5
– ocena własnych metod	14.6	9.8	17.1	12.2	19.5	19.5	7.3
– kontrola efektów	2.4	9.8	7.3	17.1	22.0	29.3	12.2

W celu uchwycenia podstawowych zależności między zmiennymi indywidualnymi: inteligencją, temperamentem i preferencjami poznawczymi a funkcjonowaniem poznawczym studentów romanistyki obliczono korelacje liniowe dla badanych zmiennych (tab. 4).

Tabela 4. Współczynniki korelacji pomiędzy zmiennymi indywidualnymi a podskalami funkcjonowania poznawczego studentów romanistyki (N=41)

Skala funkcjonowania poznawczego						
podskale:						
Wymiary tempera- mentu KT	Decyzja o uczeniu się	Planowanie uczenia się	Strategie racjonalne	Kontrola efektów	Poznawcze funkcjo- nowanie	Oceny egz.
SPP	0,424	0,498	0,429	0,423	0,581	
Ruchliwość						0,496
$p < 0,01$						

Dyskusja wyników

Omawianie wyników rozpoczniemy od rezultatów badania „Skalą funkcjonowania poznawczego” oraz Skalą STU Nosala. Następnie zostaną podane interpretacji wyniki analizy statystycznej uzyskanych danych.

Badani studenci poszukują potrzebnych im w trakcie nauki informacji samodzielnie (77) oraz konsultując się z kolegami i wykładowcami (65). Docieranie do informacji znajdujących się w literaturze występuje również u dość znacznego odsetka badanych (72). Biorąc pod uwagę specyfikę studiów filologicznych można przyjąć, że wymienione trzy drogi zdobywania informacji obejmują całokształt czynności przygotowawczych w toku studiowania.

Znaczna część badanych samodzielnie podejmuje decyzje o nauce i uważa, że przede wszystkim uczy się treści, które są interesujące (ok. 70). Romanisci również często samodzielnie określają cel nauki własnej (71), jak i planują czynności związane z nauką (76). Plan ten jest realizowany u ponad 60 procent studentów często, a 27 ocenia, że czyni to zawsze. Podobny odsetek badanych stosuje w procesie uczenia się określone strategie. Należą do nich różnorodne techniki związane z powtarzaniem materiału z tym, że znacznie częściej stosowane jest np. powtarzanie rozłożone w czasie (80),

niz uczenie się skomasowane. Zastanawia fakt, że tak znaczny odsetek badanych nie powtarza materiału w sposób mechaniczny (nigdy – 43.9 i b.rzadko – 41.3), co świadczy o małej przydatności tej formy uczenia się.

Wydaje się, że pewne treści, np. gramatyczne trudno jest utrwać na innej drodze. Jak można spodziewać się znaczna większość badanych stosuje powtarzanie ze zrozumieniem (ok. 80). Dość rzadko występuje w badanej grupie porządkowanie materiału do nauczania wg stopnia trudności oraz stosowanie tej zasady w nauce. Również niezbyt często (32) studenci uczą się materiału z różnych dziedzin na przemian. Ponad połowa badanych deklaruje stosowanie problemowego ujęcia trudnego materiału.

Wydaje się, że nauka własna studentów (na podstawie oceny częstotliwości występowania tych zachowań) jest czynnością w pełni świadomą oraz podporządkowaną ocenie stosowanych metod i kontroli efektów własnej pracy (60). Rozbudowane czynności samokontroli w toku studiów na pewno wpływają pozytywnie na ich efektywność, a także zwrotnie dodatnio oddziałują na poziom samooceny studenta.

Dane uzyskane na podstawie badań „Skalą funkcjonowania społecznego” pozwalają pozytywnie ocenić, pod tym względem, badaną grupę. Wydaje się jednak, że przedstawione oceny mogą być nieco zawyżone w stosunku do rzeczywistości, zwłaszcza, że trudno zweryfikować ich wartość. Być może badani w sposób nie uświadomiony oceniali jako częste te zachowania, które uważają za optymalne, pożądane. Można spotkać w literaturze opisy długotrwałych strategii stosowanych przez studentów dla wywołania pozytywnych opinii o nich (np. egzaminatorów), por. Maruszewski 1981 s.107.

Analizując wyniki uzyskane przy zastosowaniu Skali Stu Nosala skoncentrujemy się na opisie poszczególnych rodzajów preferencji i typów umysłu.

Autor skali, charakteryzując poszczególne rodzaje i typy preferencji poznawczych, określił typ globalność – subiektywność jako „uczciwego mistyka, zorientowanego na doznania emocjonalne i stosującego osobiste kryteria i wartości”. Jak wynika z badań Nosala typ ten jest najsilniej skorelowany (dodatnio) z neurotyzmem $r = .53$. Podwyższony poziom neurotyzmu, jak wynika z badań populacji studentów, występuje częściej wśród studentów kierunków humanistycznych, np. filologii polskiej (por. Susłowska, Nęcki 1977 s.105).

Preferencje związane z globalnością – subiektywnością są związane z płcią badanych. Kobiety częściej charakteryzują się tym rodzajem preferencji (Nosal 1992 s.69). Zdecydowana przewaga kobiet w podanej grupie studentów, być może przesądziła o dominacji tego typu.

Zupełnie przeciwnym w swej istocie jest typ konkretność – obiektywność, skoncentrowany na transformacji faktów dostępnych informacyjnie oraz skłonny do posługiwania się obiektywnymi kryteriami o charakterze analitycznym. Trudno wyjaśnić fakt współwystępowania w badanej grupie romanistów tak przeciwstawnych typów umysłu. Uwagę tę można również odnieść do trzeciego, stosunkowo liczniejszego typu wśród studentów romanistyki, jakim jest typ globalność – obiektywność. Osoby należące do tego typu są nastawione w poznawaniu rzeczywistości na tworzenie całościowych modeli, w rozumowaniu posługują się dedukcją.

Próbą wyjaśnienia przytoczonych danych mogą być rozbieżne i niezgodne z kierunkiem studiów zainteresowania studentów, którzy swe studia językowe traktują jako etap początkowy umożliwiający im przez biegłe opanowanie języka realizację różnorodnych celów często odległych od realizowanych na studiach filologicznych.

Prezentowane współczynniki korelacji dotyczą głównie funkcjonowania poznawczego, które było dodatnio związane z siłą procesu pobudzenia $r = .581$. Należy stwierdzić, że wszystkie podskale w obrębie skali FP, a więc: samodzielna decyzja o uczeniu się, planowanie nauki, stosowanie strategii racjonalnej i kontrola uczenia się korelują w jednakowym stopniu z siłą procesu pobudzenia. Nie wystąpiły natomiast istotne związki korelacyjne zmiennych intelektualnych z wymienioną skalą.

Jak ujęto w tabeli 4, zaznaczył się związek ocen egzaminacyjnych z ruchliwością procesów nerwowych $r = .496$.

Można przypuszczać, że uchwycone zależności u studentów romanistyki występują w związku ze specyfiką studiów filologicznych. Na zajęciach dużą rolę odgrywają interakcje społeczne. Można mówić o wpływie na dobre funkcjonowanie studenta, oceny społecznej oraz dominującej roli dialogu. Przy określonym typie umysłowości optimum pobudzenia musi być pewnie przekraczane przez reaktywnych studentów. Wyjściowa hipoteza dotycząca związków między zmiennymi temperamentalnymi a funkcjonowaniem potwierdziła się w toku analizy wyników.

Wnioski

1. Uzyskane zależności nie potwierdziły hipotezy o związku mechanizmu reaktywności (siły procesu pobudzenia) z funkcjonowaniem poznawczym studentów. Związek ten natomiast zaznaczył się jako dodatni w obrębie wszystkich badanych czynności poznawczych występujących w toku nauki.

Tak więc studenci reaktywni, częściej niż nisko reaktywni:

a) samodzielnie podejmują decyzje o uczeniu się oraz planują swą naukę,
b) stosują różnorodne strategie w procesie uczenia się (por. Strelau 1985 s.325),

c) przeprowadzają ocenę i kontrolę efektów uczenia się.

Konstrukcja hipotez wynika z aktualnego stanu wiedzy o mechanizmach temperamentalnych i poznawczych. Brak jest dotychczas akceptowanych przez większość badaczy teoretycznych modeli ruchliwości. Stan ten doprowadził do wysunięcia przypuszczenia, że cecha ta jest wyłącznie cechą zachowania (Strelau 1985).

Uzyskane wyniki zdają się wskazywać na istnienie związku pomiędzy powodzeniem w studiach romanistycznych a takimi uwarunkowaniami ruchliwości zachowania, które nie są związane z mechanizmem reaktywności (np. zakładanym w modelu Strelaua, opartym na hipotezie odwołującej się do potrzeby stymulacji itp.) W odróżnieniu od powodzenia w studiach filologicznych funkcjonowanie poznawcze, mierzone zastosowaną „Skalą funkcjonowania poznawczego”, jest ujemnie związane z reaktywnością we wszystkich jego wymiarach ujętych w podskalach. Wynik ten jest nieco zaskakujący i może oznaczać związek uzdolnień językowych ze specyficznymi mechanizmami ruchliwości.

2. Zgodnie z oczekiwaniami wynikającymi ze stwierdzonych przez Klo-
nowicz (1979) zależności, oceny egzaminacyjne były dodatnio skorelowane z ruchliwością u badanych studentów romanistyki. Nie stwierdzono natomiast, aby wpływała na nie reaktywność. Hipoteza II dotycząca wpływu ruchliwości na funkcjonowanie poznawcze badanych studentów potwierdziła się jedynie w tym zakresie. Nie odnotowano związku tej zmiennej temperamentalnej z poziomem funkcjonowania poznawczego (mierzonego skalą FP).

3. Hipoteza dotycząca dominującego typu preferencji poznawczych u badanych studentów konkretność – subiektywność nie znalazła potwierdzenia w toku analizy wyników badania skalą STU Nosala. Można przypuszczać, że wybór studiów neofilologicznych nie musi być związany z uzdolnieniami językowymi i charakteryzującym je stylem poznawczym. Badanie autora skali dotyczące hierarchii preferencji charakterystycznych dla kobiet wysuwają jako dominujące preferencje związane z globalnością – subiektywnością. Skład badanej grupy (ze względu na płeć) przeważał, jak można przypuszczać w rozkładzie uzyskanych preferencji.

Uzyskane rezultaty świadczą o tym, że aktualny stan wiedzy o mechanizmach temperamentalnych i poznawczych związanych z funkcjonowaniem w toku studiów nie jest pełny i wymaga wielu dalszych badań empirycznych.

Perspektywy badań w obrębie tematu zarysowują się w płaszczyźnie zarówno wymienionych mechanizmów, jak i wpływu ich na strategie uczenia się języka oraz związków strategii komunikacyjnych z ogólnymi strategiami stosowanymi w toku studiów.

Literatura

- Bromberek B., *Strategie studiowania młodzieży akademickiej w Polsce*, Dydaktyka Szkoły Wyższej 1985, 2
- Hajduk E., *Przemiany społecznej osobowości studentów*, WSP, Zielona Góra 1982
- Klonowicz T., *Transformation ability, temperament traits and individual experience*, Polish Psychological Bulletin 1979, 10, 215–223, 5, 129–139
- Maruszewski T., *Mechanizmy zwalczania stresu egzaminacyjnego i ich indywidualne wyznaczniki*, UAM, Poznań 1981
- Matczak A., Galińska D., *Zapotrzebowanie na stymulację poznawczą – próba konstrukcji narzędzia pomiarowego*, Przegląd Psych. 1986, t. XXIX, 3
- Nosal C.S., *Mechanizmy funkcjonowania intelektu. Zdolności, style poznawcze, przetwarzanie informacji*, Politech. Wrocł., Wrocław 1987
- Nosal C.S., *Psychologiczne modele umysłu*, PWN, Warszawa 1990
- Nosal C.S., *Diagnoza typów umysłu: rozwinięcie i zastosowanie teorii Junga*, PWN, Warszawa 1992
- Pask G., *Conversational techniques in the study and practice of education*, The British Journal of Educational Psychology 1976 nr 46
- Pilecka B., *Osobowościowe korelaty powodzenia w studiach wyższych*, WSP, Rzeszów 1987
- Strelau J., *Temperament, osobowość, działanie*, PWN, Warszawa 1985
- Susłowska M., Nęcki Z., *Psychologiczna analiza przebiegu studiów wyższych*, PWN, Warszawa 1977
- Watkins D., Hattie J., *The learning processes of Australian University students: Investigation of contextual and personological factors*, The British Journal of Educational Psychology 1981, 51
- Eliasz A., Wrześniewski A., *Ryzyko chorób psychosomatycznych: środowisko i temperament a wzór zachowania*, Ossolineum, Wrocław 1988

Urszula Szewczyk

Characteristics of Individuals and their Functioning in the Course of Study of Students of Romance Philology

Summary

The article presents the results of research carried out on students as regards the relationship between intelligence, varying temperamental traits (reactivity and mobility) and general cognitive preferences (measured on the STU Nosal scale), and indicators which serve as cognition in studies.

The research was carried out on a group of 41 Romance Philology students. They defined the level of fluid intelligence as average, and the level of crystalized intelligence in the test group as above average. Concerning the varying temperament of the research group, they showed greater mobility, however their level of reactivity was lower. The dominant cognitive preferences are concrete – objective as well as total – subjectivity.

The scale used which acted as an indicator (devised by the author), provided a way of gauging the strategy and technique of study and its management. The calculated correlating coefficients point to a connection between activity and the decision to study, the planning of carrying out study, an appropriate rational strategy and an effective control of study. The assumption that reactivity and intelligence function as indicators to a course of study has not been confirmed. Nor has a dominant preferential cognitive type been found in the students who take up philological studies.